

Izet Šabotić, TVRDA KORA I KRVAVE BRAZDE: AGRARNA
REFORMA I KOLONIZACIJA U BOSNI I HERCEGOVINI
OD 1945 DO 1948. GODINE, Centar za istraživanje moderne i
savremene historije, Tuzla 2021., str. 369

Agrarna reforma i kolonizacija sa dinarskog područja u Vojvodinu u poslijeratnom periodu, neiscrpna je tema za naučnike istraživače. Rješavanje socijalnog i egzistencijalnog pitanja za desetine hiljada porodica, njihovo naseljavanje u novu, njima stranu sredinu, sa drugačijom geomorfologijom, vodom, klimom, običajima, prilagođavanje i suživot u komplotu nacija i vjera – moguće je sagledavati iz različitih konteksta. Kako demografije, istorije, etnologije, tako i lingvistike i socijalne psihologije.

U skladu sa tadašnjim uzorom, Sovjetskim Savezom, sprovedena je agrarna reforma, kolonizacija, eksproprijacija, konfiskacija i nacionalizacija krupnih zemljišnih posjeda, industrijskih i trgovinskih preduzeća. Sovjetski obrazac je pretočen u kolektivno vlasništvo nad zemljom i stvaranje seljačkih radnih zadruga. Revitalizacija poljoprivrede i stočarstva nakon godina ratnih razaranja, nametala se kao imperativ u kontekstu učvršćivanja komunističke vlasti, socijalnog mira i sveukupnih društvenih odnosa.

Ovo djelo upravo govori o tome i sagledava složene procese kroz prizmu multidisciplinarnosti. U formi knjige koja je dopunjeni i prošireni doktorski rad, sa bogatim arhivskim fondusom i relevantnom literaturom, kao i podacima i zaključcima koji se prvi put prezentuju naučnoj javnosti. Kao rezultat primjene istorijske metode u istraživanju i analitičko-sintetičkog pristupa arhivskim izvorima relevantnim za temu, uz metodu upoređivanja podataka – proizašla je jedna ozbiljna naučna monografija koja je studiozno obradila ovo kompleksno pitanje. Zainteresovana naučna javnost u prilici je da upozna do sada neobjavljene istorijske izvore. Kroz predočavanje i razmatranje brojnih zakonskih propisa, zakona i uredbi sagledava se cjelokupan proces sprovođenja agrarne reforme i kolonizacije. Takođe, vidimo kvantitativne i kvalitativne rezultate komunističke vlasti u prvim posleratnim godinama, kao i njeno učvršćivanje. Studiozno prikupljajući i selektujući arhivske izvore, autor ih kritički sagledava i vrednuje, tretirajući kompleksnu problematiku koja je do

sada, barem za prostor tadašnje BiH, vrlo oskudno razmatrana.

Na 369 strana, data je analiza agrarno posjedovnih odnosa do 1945, kao i uslovi, okolnosti, pravne i organizacione osnove za izvođenje agrarne reforme i kolonizacije. Sagledane su prilike na selu nakon Drugog svjetskog rata, političke pripreme za sprovođenje agrarne reforme i kolonizacije, kao i donošenje zakona i drugih pratećih propisa, uz navođenje organa i ustanova za sprovođenje cijelog procesa. Autor detaljno obrađuje planove, tempo i rezultate kolonizacije iz Bosne i Hercegovine u Vojvodinu. U knjizi su posebno obrađeni procesi unutrašnje kolonizacije u okviru republike i faze sprovođenja agrarne reforme, obrazovanje zemljišnog fonda, nepravilnosti, poteškoće i žalbeni postupci u okviru tih procesa. Autor se bavio i kategorijom arondacije zemljišta, odnosno ukрупnjivanja zemljišnih posjeda kod državnih poljoprivrednih dobara.

Uključivanje najviših partijskih organa i državnog rukovodstva u ove proce-

se govori o značaju i prioritetu koji im je davan. Autor zaključuje da ova reforma, iako radikalna, nije zadovoljila sve potrebe bezemljaša i siromašnih seljaka, kao i da nije došlo do unapređenja poljoprivredne proizvodnje i jačanja životnog standard seljaštva. Vremenom je agrar i seosko pitanje postalo drugorazredno u odnosu na ubrzane i prioritetnije procese industrijalizacije, što je dovelo do ogromnih migracija selo-grad i zapostavljanja sela.

Osim do sada neobjavljenje arhivske građe, za ovo djelo su korišćeni poznati izvori, relevantna literatura, knjige, članci i štampa. Knjigu dodatno obogaćuju indeks imena i geografskih pojmova, uz brojne tabele kojima se potkrepljuje bogatstvo činjenica u tekstu. Ova monografija predstavlja doprinos obogaćivanju istoriografskog znanja o posleratnom periodu. Autor je inače redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, urednik časopisa *Historijski pogledi*, autor i koautor 11 knjiga, 5 udžbenika i više od 300 naučnih i stručnih radova iz oblasti istorije i arhivistike.

Dr Radenko Šćekić